

Rozhovor se Zdenkem Primusem

autorem výstavy Jiří Valenta / Malíř fotografem

Zdenek Primus:

Valenta i ve fotografiích hledal umění, hledal krásu jako takovou.

Vůbec poprvé v Čechách představuje výstava Malíř fotografem v Interaktivní galerii Becherova vila v Karlových Varech fotografické dílo malíře Jiřího Valenty, které zůstávalo až do jeho předčasné smrti v roce 1991 veřejnosti zcela utajené.

Seznámit se s ním je nyní možné díky Zdenku Primusovi, autorovi výstavy a současně stejnojmenné knihy. Tento kurátor na volné noze, organizátor výstav a autor řady knih o umění 20. a 21. století je činný i v Německu a dalších evropských zemích. V Čechách je aktuálně k vidění jeho velký výstavní projekt Psychedelia, věnovaný vizuální kultuře beatového věku 1962 - 1972.

Vedle současné knihy, která představuje Valentu - fotografa, napsal Zdenek Primus i monografii o Jiřím Valentovi - malíři.

Když jste psal Valentovu monografii, znal jste důkladně jeho výtvarné dílo. Překvapilo vás pak něco, když jste poprvé viděl jeho fotografie?

Vlastně ne, protože ten malíř, kterým Valenta byl, je v jeho fotografickém díle všude vidět. V každé fotografii je zjevné, že hledal umění, hledal krásu jako takovou. Věnoval se jí po dobu své malířské kariéry i později, když začal fotografovat. Fotografoval ale tak, že se na svět díval očima malíře. Každá z věcí odpovídá jeho uměleckému charakteru.

Jak jste se k jeho fotografiím dostal?

Valenta byl nejlepší kamarád sochaře Jana Koblasy, který také v roce 1968 odešel do Německa. Já jsem zase spřátelen s Koblasou a on mě jednou požádal, abych napsal monografii o Valentovi. Tu jsem před několika lety napsal. A před rokem a půl mě požádal, že jsou tu ještě Valentovy fotografie, které nikdo nezná, jestli bych neudělal knihu a k tomu výstavu. Vzal jsem si tedy těch 2 800 diapositivů, vybral jsem 400, které měly umělecký charakter a z těch jsem vybral 220, které jsou v knize a která vlastně doprovází tuto výstavu. Výstava je jakýmsi výběrem z knihy, všechno, co Valenta fotografoval, na ní není, ale snažil jsem se udělat jakýsi průřez, protože všechno by se sem nevešlo.

Proč si fotografie střídal "do šuplíku" a nešel s nimi nikdy na veřejnost?

To je tragická záležitost. Když v 1968 odešel do Německa, chtěl vystavovat. Ale německá galerijní scéna vyžadovala něco úplně jiného. Žil v Kolíně nad Rýnem a kolínská scéna je v Německu nejsilnější, je tam jedna galerie vedle druhé. Ale když jim Valenta asi v roce 1972 nabídl svá díla, dívali se na to s úplným nepochopením. V posledních věcech, které Valenta dělal, pracoval hodně se zlatem, inspiroval se krásným českým středověkým stylem, celé to bylo velmi oduševnělé. Ve světě dozníval ve výtvarném umění ještě pop-art a němečtí galeristé Valentovo dílo vůbec nepochopili, protože jim nezapadlo do té doby. To ho hodně zničilo. Začal potom malovat jinou technikou, ale když měl všechno namalované, několik dní potom mu všechno spadlo. Užíval vosk nebo něco

podobného. Stalo se mu prakticky totéž, co Leonardovi da Vinci s nástěnnou malbou Bitva u Anghiari. To Valentu zničilo úplně - nikdo ho nechtěl, nefungovalo mu to technicky. Ve svých nejlepších letech byl vlastně na konci kariéry. Malování úplně vzdal, několik let nedělal nic a potom začal fotit. Tajně. Vůbec už to nechtěl nikomu ukázat, ukazoval to jenom Honzovi Koblasovi a architektovi Ivanovi Noskovi, dalšímu kamarádovi, který také žil v Kolíně. Jim se jeho fotografie líbily, ale nepodařilo se jim přesvědčit ho, aby vystavoval. On neměl odvahu to nikomu jinému ukázat.

Když se Valenta na svět díval očima malíře, zachycují jeho fotografie tedy i tehdejší malířské styly nebo témata?

On začínal jako informelní malíř. A když začal fotografovat, našel informel znovu - na italských a španělských oprýskaných zdech. Všechno je to ale barevné. Když tehdy maloval, jeho obrazy nebyly barevné, celé to bylo takové "špinavé", šedivé, do zelenkava a podobně. A on si i styl hard edge nebo krajinu nebo i akt, prostě všechno, co se v té době v malbě dělalo, našel a pak fotil. Přesto je to samostatné umělecké dílo. A on jako malíř je tam samozřejmě rozpoznatelný.

Jeho fotografie vznikaly před pětatřiceti, čtyřiceti lety. Jak na ně pohlížet dnes, kdy technika neuvěřitelně pokročila a fotí kdekdo?

Jeho fotografické dílo je dílo historické. Vznikalo v době, kdy se fotografie dělala ještě z filmů a Valenta hledal úplně jiné motivy a témata, než tenkrát fotografové hledali, ale které jemu byly blízké jako malíři. Dnes fotografové hledají zvláštní okamžiky, něco výjimečného. Ale Valenta hledal umění. Když vyfotil renesanční fresky, tak to nejsou fotografie renesančních fresek. To, jak on to nafotil, je umění. Tohle vědomí dnes lidé nemají, i když fotografie je konečně na stejné úrovni jako sochařství nebo malba. V době, kdy Valenta fotografoval, to tak ještě zdaleka nebylo.

Výstava fotografií Jiřího Valenty potrvá do 6. dubna.

Lev Havlíček